

Pestovať sebavedomie

Uplatnili sa. Ako kardiologička v Spojených štátoch amerických. Ako IT odborník v Holandsku. Ako dizajnér v Nemecku.

Ako architekt v Číne. Ako medailér vo Francúzsku. Ako režisér v Česku. Ako herečka v Taliansku. Ako operná speváčka v Rakúsku. Ako novinár v Izraeli. Ako vedec vo Švajčiarsku. Ako diplomat v Organizácii Spojených národov...

Za každým z dosiahnutých postavení sú príbehy o mnohých neznámych, ale zároveň o výnimočnom výsledku, ku ktorému sa prepracovali. Každý s inou mierou talentu, usilovnosti, pracovitosti či trpezlivosti. Aj ich cesta k úspechu mala zákruty, serpentíny, stúpania, klesania, výtlky i rovné úseky. No každý z nich si v symbolickom batôžku zo Slovenska niesol do sveta čosi cenné. V rôznych dobách pomenované inak, no významom si blízke: „Pomôž si sám, aj pán Boh ti pomôže,“ alebo: „Každý je strojom svojho šťastia.“ Recept na úspech im ponúkla škola života.

V lete som sa ako darca krvi dostal do talianskeho Solferina, kde štyridsaťtisíc mŕtvych v rakúsko-francúzsko-talianskej vojne roku 1859 podnietilo Henriho Dunanta (1828 – 1910) založiť roku 1863 Medzinárodný Červený kríž, najhumánnejšiu organizáciu. V Medzinárodnom múzeu Červeného kríža a Červeného polmesiacu v Ženeve som, ako už tisíce iných predomnou, videl expozície o utrpení ľudí zo svetových vojen a medzinárodných konfliktov. A príklady nádeje. Človek tam uvažuje nad mnohým.

Raz mu šedivejú vlasy, ak čosi z videneho prežil aj na vlastnej koži. Vracia sa do detstva. Ak mu vojna či nevyliciteľná choroba vzala blízkeho, prežíva opäť čas, v ktorom sa to stalo. Dieťa, mládenec, dievča, vydatá žena, zrelý muž, starec či babička, ktorá sa nedočkala vnúčať...

Keď nás spolu s inými darcami krvi, ktorí si v Ženeve preberali ocenenia za opätovnú mnohonásobnú humanitu, lanovka vyviezla pod Mont Blanc (4 810 m n. m.), na Aiguille du Midi (3 842 m n. m.), jasná obloha nad nami a strmé hlbiny zvažujúce sa do francúzskeho Chamonix pod nami evokovali veľkosť i malosť súčasne. Niečo, čo mnohí pochopili už v škole. Že v každom z úspešných musí byť sebavedomie.

Že škola môže (mala by a musí?) žiaka okrem iného naučiť, aby si uvedomil svoju dôležitosť. Vstúpiť mu potrebné sebavedomie. Aby si predstavil a osvojil „vlastnú veľkosť“. Nie malosť, za ktorú sa tí menej ambiciózní neraz skrývajú v medzinárodných porovnaníach veľkosti a malosti štátov.

Ja už od školských čias so sebou nosím – a z „tanistry“ z času na čas vyberám – myšlienku nášho Milana Rastislava Štefánika (1880 – 1919): „Nech každý z nás je dnes lepším, ako bol včera, a vlast' naša bude veľká a slávna.“ Ale tiež sa v nej nájdu aj slová nemeckého dramatika Augusta von Kotzebue (1761 – 1819): „Každý človek si tvorí svoju vlastnú veľkosť. Trpaslíci ostávajú trpaslíkmi, i keď sedia na vrcholoch Alp.“

Milan SOUKUP

Minister Peter Pellegrini stihol prebrať s čerstvými prvkami v Banskej Bystrici aj ich nový rozvrh hodín.

Foto Ľubomír PAJTIKA

Školský orchester vedie nový dirigent

V novom školskom roku otvorilo na Slovensku svoje brány viac ako 3 300 základných a stredných škôl. Minister školstva, vedy, výskumu a športu SR Peter Pellegrini otvoril nový školský rok na školách v Banskej Bystrici. Najskôr sa zúčastnil na slávnostnom otvorení školského roka v Základnej škole (ZŠ) Slobodného slovenského vysielateľa na Skuteckého ul., ktorú sám v minulosti navštevoval.

„V živote by som si nebol pomyslel, keď som bol taký maličký a prišiel do tejto školy, že raz sa na ňu vrátim ako minister školstva. Je to dôkaz, že aj z takých malých špuntov, akí tu dnes sedia, môžu vyrásť osoby, ktoré budú mať možnosť ovplyvniť svoj svet. Želám im v rozlete veľké krídla, aby sa im darilo a aj rodičom, ktorých čaká náročná obdoba,“ uviedol minister vo svojom príhovore k prvákovi a ich rodičom. Po ňom zavítal do jednej z prváckych tried a prezrel si aj priestory školy. Následne sa presunul do ZŠ na Triede SNP a na Gymnázium J. G. Tajovského, kde ho študenti privítali potleskom. „Som ne-

smierne rád, že tu dnes na tomto nádvorí môžem byť, pretože ho dôverne poznám. Milí spolužiaci, aj keď som na tejto škole maturoval pred dvadsiatimi rokmi, stále sa vo mne ozývajú spomienky na školu, kde som získal najviac naozajstných kamarátov,“ povedal gymnazistom minister vo svojom príhovore. Okrem iného tiež pripomenul maturantom, aby pri výbere vysokej školy zvolili takú, ktorá ich dobre pripraví pre trh práce a ďalší život.

Minister v metropole stredného Slovenska navštívil aj novozriadenú pobočku Súkromnej ZŠ pre žiakov s autizmom, Materskú školu na Ul. 29. augusta a na záver aj

pedagógov na ZŠ J. Bakossa, ktorú chceli mestskí poslanci zrušiť. Minister pedagógom a vedeniu školy zdôraznil, že teraz je na nich, aby našli také programy, ktoré budovu naplnia a dokážu opodstatnenie zachovania školy.

Od nového školského roka začali platiť ustanovenia novely školského zákona prijatej ešte za bývalého vedenia, podľa ktorej bude podmienkou na prijatie uchádzačov o štúdium na gymnáziách priemer známok z povinných vyučovacích predmetov do 2,0. Do úvahy sa budú brať známky z koncoročného vysvedče-

(pokračovanie na strane 2)

Dištančné vzdelávanie z pohľadu tútora

Pedagógovia majú záujem o vzdelávanie k tvorbe školských vzdelávacích programov (ŠKVP). Pozitívne hodnotia jeho dištančnú formu v rámci národného projektu Vzdelávanie učiteľov v súvislosti s tvorbou školských vzdelávacích programov. Dali sme priestor niekoľkým tútorom zo základných škôl, z gymnázií, ale aj zo stredných odborných škôl, aby sa o cenné zážitky podelili aj s učiteľmi, ktorí o zapojení sa do dištančného vzdelávania ešte len uvažujú.

Ako prvú smer oslovili PaedDr. Moniku Reiterovú, ktorá je nielen tútorkou dištančného vzdelávania, ale aj spoluautorkou testov pre základné školy a gymnáziá. Spolupracovala aj pri úpravách vzdelávacieho portálu. Ako hodnotí ročné on-line vzdelávanie k tvorbe školských vzdelávacích programov v systéme

ďalšieho vzdelávania pedagogických zamestnancov?

Som veľmi rada, že som v tíme, ktorý sa môže prezentovať vytvorením spomínaného vzdelávacieho programu. Bola som lektorkou aj v prezenčnej forme vzdelávania. Dištančná forma vzdelávania sa mi páči napriek tomu, že nemám priamy kontakt s frekventantmi. Pevne stanovenej čas on-line diskusie je v istom zmysle zväzujúci, ale osobne mi vyhovuje. Viem si naplánovať ostatné činnosti a dobre zvládam sklbiť s touto prácou aj rodinné povinnosti. Pátrala som po ďalších vzdelávaníach pre učiteľov rýdzo dištančnou formou, našla som však len dve. Myslím si, že v tomto smere sme jasne na vedúcej pozícii.

V čom bola pre vás práca tútorke prínosom? A ako hodnotíte z tejto pozície diš-

tančné vzdelávanie pre pedagogických zamestnancov, ktorí sa doň zapojili?

Súhlasím s väčšinou frekventantov, že vzdelávanie k tvorbe ŠKVP malo veľa prínosov. Mnohí sa dostali hlbšie do problematiky tvorby ŠKVP a začali chápať dvojurovňový model vzdelávania. Mnohí sa oboznámili s novými metódami a formami práce v rámci vyučovania a ako najväčší prínos hodnotím objasnenie problematiky formulovania vzdelávacích cieľov a výkonov. Táto problematika je pre učiteľov veľmi komplikovaná a náročná. Ja som získala prehľad o tom, v čom sú nedostatky súčasných učiteľov, ktoré témy by bolo vhodné učiteľom viac priblížiť. Zistila som, že mnohé veci nie sú písané jednoznačne, a preto sú rôzne výklady a pochopenia.

Odporúčali by ste pokračovanie tohto vzdelávania aj v budúcom období?

Jednoznačne. Možno nie v tomto rozsahu, určite by sa dalo rozdeliť na viacero modulov a učiteľ by si vybral, v ktorom sa chce vzdelávať. A čo je dôležité, dalo by sa doplniť aj o ďalšie špecifické témy.

(pokračovanie na strane 3)

Európska únia
Európsky sociálny fond

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ. Kód ITMS: 26110130085

Stav školských knižníc za rok 2013

Strany 4 - 6

Štartujeme novú plavebnú sezónu

Strana 6

Niečo som dostala a chcem to odovzdať ďalej

Školstvo v regiónoch

Strana 7

Stredoškolskí profesori vo svete

Strana 8

OZNAM

Nový štátny tajomník ministerstva

Nového štátneho tajomníka Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR Juraja Draxlera uviedol 11. septembra do funkcie minister Peter Pellegrini. J. Draxler bude prioritne zodpovedať za oblasť regionálneho školstva a vysokých škôl. „Najbližšou prioritou pre nového štátneho tajomníka bude príprava balíka školských zákonov, ktoré by mali byť predložené do medzirezortného pripomienkového konania už o niekoľko týždňov,“ povedal minister P. Pellegrini.

„So situáciou v rezorte som sa oboznámil ako poradca ministra a aktívne sa budem zapájať do tvorby novej legislatívy. Prioritou nového vedenia rezortu je zdynamizovanie a modernizácia regionálneho školstva a celého systému vzdelávania. Rád budem pokračovať v osobných stretnutiach s riaditeľmi škôl, s učiteľmi a so žiakmi, s predstaviteľmi mimovládnych organizácií a so zriaďovateľmi,“ uviedol Draxler.

J. Draxler ako bývalý vysokoškolský učiteľ a výskumný pracovník považuje za prioritu sfunkčnenie grantového systému a prítiahnutie väčšieho objemu peňazí z Európskej únie do slovenskej vedy a výskumu. Nový štátny tajomník už v tejto chvíli pripravuje zefektívnenie analytických procesov v rezorte a rozšírenie a dobudovanie Inštitútu vzdelávacej politiky, ktorý bude hlavným analytickým centrom rezortu.

Juraj Draxler (1975) vyštudoval komparatívnu politológiu na University of York vo Veľkej Británii ako štipendista britskej vlády a integrované sociálne vedy na Jacobs University v Brémech v Nemecku. V minulosti pôsobil ako novinár v agentúre Reuters. V oblasti školstva, vedy a výskumu začal pracovať roku 2005 ako výskumný pracovník prestížneho Centre for European Policy Studies v Bruseli.

Ako vysokoškolský učiteľ pôsobil na University of New York v Prahe a vyučoval aj na Anglo-americkéj univerzite v Prahe. V lete 2014 sa stal poradcom ministra školstva, vedy, výskumu a športu. Aktívne ovláda anglický, francúzsky a ruský jazyk, komunikuje aj v nemčine. (tlo)

VZDELÁVANIE

Poukazy na mimoškolskú činnosť

Do 10. septembra mali základné a stredné školy povinnosť vydať svojim žiakom vzdelávacie poukazy na mimoškolskú činnosť. Následne si žiak spolu s rodičmi vyberie do 25. septembra konkrétne záujmové vzdelávanie a poukaz odovzdá škole alebo školskému zariadeniu, ktoré vzdelávanie poskytuje. V školskom roku 2014/2015 má vzdelávacie poukaz hodnotu 29,3 eura, čiže 2,93 eura na mesiac. Škola nemôže brániť svojim žiakom, aby poukaz použili v inej škole alebo školskom zariadení. Žiak nie je povinný poukaz odovzdať žiadnemu poskytovateľovi záujmového vzdelávania. V takomto prípade sa nevyčerpané finančné prostriedky presúvajú na iný účel v rozpočte rezortu školstva. V školskom roku 2013/2014 bolo využitých 579 912 poukazov, za ktoré ministerstvo vyplatilo zriaďovateľom takmer 17 miliónov eur. (mš)

Zo stánku NÚCEM na minuloročnej Európskej noci výskumníkov.

Pridaná hodnota vo vzdelávaní na Európskej noci výskumníkov

KVALITA ŠKÔL

Aj v tomto roku sa môžete stretnúť s národným projektom *Zvyšovanie kvality vzdelávania na základných a stredných školách s využitím elektronického testovania (E-test)* na obľúbenom a zároveň najväčšom festivale vedy na Slovensku – Európskej noci výskumníkov. Tradične sa uskutoční posledný septembrový piatok. V hlavnom meste Slovenska návštevníci festivalu budú môcť navštíviť miniučebňu Národného ústavu certifikovaných meraní vzdelávania (NÚCEM), v ktorej si na notebookoch môžu vyskúšať elektronické úlohy so zameraním na finančnú, štatistickú, prírodovednú, čitateľskú a matematickú gramotnosť, ako aj úlohy z maturitného testu zo slovenčiny či učiteľský test so zameraním na výroky J. A. Komenského.

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť/
Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Novinkou tohtoročnej Európskej noci výskumníkov bude prednáška pod názvom *Dá sa vypočítať, ktorá škola je lepšia?* – ukrýva sa v nej podstata pridanej hodnoty vo vzdelávaní, ktorú sledujú výskumníci NÚCEM v rámci národného projektu E-test. Prezentácia dvojice výskumníkov RNDr. Márie Kolkovej, PhD., a Ing. Pavla Kacľáka bude zaujímavá nielen pre odborníkov, učiteľov, ale i rodičov školopovinných detí a študentov. Prednáška so zameraním na pridanú hodnotu vo vzdelávaní sa počas festivalu vedy Európska noc výskumníkov uskutoční v piatok 26. septembra 2014 o 14.00 hod. vo V-klube Národného osvetového centra na Námestí SNP 12 (oproti Starej tržnici).

Mária GREBEŇOVÁ-LACZOVÁ,
manažérka publicity národného projektu
Foto archív NÚCEM

Školský orchester...

(dokončenie zo strany 1)

Opatrenia na zvýšenie kapacít materských škôl sa minister chystá oznámiť v októbri. Nie je pritom vylúčené, že medzi nimi bude aj možnosť zvyšovať počet detí v niektorých triedach materských škôl. Väčšie mestá majú totiž problémy s voľnými miestami a každý rok odmietajú aj desiatky detí. V niektorých škôlkach sa dokonca tvoria poradovníky. Dnes môže byť v triede najviac 20 až 22 detí, pričom zákon dáva možnosť zvýšiť túto hranicu o tri deti. Podľa odhadov demografická krivka počtu detí v predškolskom veku bude vrcholiť v rokoch 2015 – 2016. Na materské školy by sa mohli využiť aj priestory ZŠ. Ďalšou možnosťou sú stavby modulových škôlok. V pláne je tiež postupné zvýšenie počtu psychologov a špeciálnych pedagógov v školách. „Požiadavky škôl narastajú aj vzhľadom na to, ako sa vyvíja správanie žiakov, pribúdajú žiaci s poruchami učenia a správania,“ odôvodnil minister. Do zá-

kladných a stredných škôl chce postupne dostať odhadom 700 psychologov, aby na tisíc žiakov pripadal jeden psychológ. Zmeny sa chystajú aj vo financovaní školstva. Nový minister chce podobne ako jeho predchodca zaviesť systém financovania na triedu, pričom na triedu je už stanovený minimálny a maximálny počet žiakov. Pripustil pritom, že pre niektoré málotriedky to môže znamenať rušenie. Čo sa týka vysokých škôl, na takmer všetkých sa už začiatkom júla začala komplexná akreditácia činností, ktorá bude trvať najbližších 14 mesiacov. Posudzovať sa budú všetky študijné programy, o ktorých akreditáciu požiadali vysoké školy. Zároveň sa bude vyhodnocovať úroveň výskumu, vývoja, umeleckej a ďalšej tvorivej činnosti vysokých škôl. Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR intenzívne pracuje na zmenách v základných právnych normách s cieľom spružniť školský systém a dosiahnuť jeho modernizáciu.

František ŠÍPKOVSKÝ

DIGIPEDIA

Veľká súťaž pre učiteľov pokračuje

S portálom planetavedomosti.iedu.sk môže ktorýkoľvek pedagóg základnej alebo strednej školy navštíviť najkrajšie mestá Európy. Podmienkou je, aby získal prístup na tento portál, zúčastnil sa školenia a zároveň vytvoril aspoň jednu pracovnú úlohu alebo on-line vzdelávacieho materiálu, tzv. TUUL. Pre aktívnych pedagógov v mesiaci septembri je pripravený

v poradí už ôsmy letecký zájazd, tentoraz do Madridu. Informácie o cene, ako aj o samotnej súťaži sú k dispozícii na portáli planetavedomosti.iedu.sk alebo na Facebooku. Kvôli zriadeniu prístupu na portál je nutné kontaktovať Centrum podpory používateľov Dátového centra rezortu školstva na telefónnom čísle 0800 138 033, prípadne e-mailom na digipedia@iedu.sk.

Za množstvo vyriešených úloh na portáli planetavedomosti.iedu.sk v mesiaci júni sa Planéta vedomostí stala letenkou do sveta pre pani učiteľku Mgr. Máriu Štefanidesovú zo Základnej školy P. O. Hviezdoslava v Trstenej, ktorej týmto srdečne blahoželáme!

Seckia informatiky MŠVvŠ SR

KECEROVCE

Otvoria už piatu modulovú školu

Nový školský rok prinesie deťom z obce Kecerovic pri Košiciach aj novú školu. V rámci projektu výstavby modulových škôl tam finišujú so záverečnými prácami a nové priestory by mali otvoriť ešte v priebehu septembra. Na nové triedy vrátane telocvične sa tak môžu tešiť prváci aj žiaci ďalších ročníkov I. stupňa. V prvej etape projektu sa už podarilo vybudovať či rozšíriť kapacity základných škôl aj v Straňach pod Tatrami, Podhoranoch, Krížovej Vsi a Jarovniciach. Projekt, ktorý realizuje Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR v spolupráci s rezortom financií, splnomocnencom vlády SR pre rómske komunity a predstaviteľmi regiónov, pokračuje aj roku 2014. Po pozitívnych ohlasoch v regiónoch a ďalšom dopyte zo strany obcí vláda SR vyčlenila na ďalšie modulové školy sumu 3 milióny eur.

Vďaka tomu sa rozbehla výstavba v ďalších obciach – Chminianskych Jakubovonoch, Jurskom, Gemerskej Vsi, Muránskej Dilhej Lúke, Dunajskej Lužnej, Miloslavove,

Straňach pod Tatrami a Žehre. Do druhej etapy projektu sú zapojené aj Podhorany a Jarovnice.

Projekt ráta s významnou spoluúčasťou obce, ktorá zabezpečuje projektovú dokumentáciu, pozemok a ďalšiu nevyhnutnú infraštruktúru. Štát zabezpečí finančné zdroje na modulový systém výstavby školy s ôsmimi triedami za 200 000 eur. Ide o zhruba štvrtinu finančných prostriedkov, ktoré by boli potrebné na postavenie murovanej budovy.

Obce sa mohli uchádzať o podporu na projektovú dokumentáciu do 14. apríla 2014. (min), foto autor

UČITELSKÉ NOVINY

Dvojtyždenník o školstve a vzdelávaní

Vydáva Štátny inštitút odborného vzdelávania pod poradovým číslom 15/2014.

Adresa vydavateľa:
Bellova 54/a, 833 63 Bratislava,
IČO: 17314852

Učiteľské noviny vychádzajú ako súčasť národného projektu *Vzdelávanie učiteľov v súvislosti s tvorbou školských vzdelávacích programov*.

Adresa na doručovanie pošty:
Vydavateľstvo Parentes
P. O. Box 17, 902 01 Pezinok
e-mail: uciteliazneba@gmail.com

Šéfredaktor:
PhDr. Ľubomír Pajtinka, PhD.,
tel.: + 421 904 700 570,
e-mail: uciteliazneba@gmail.com

Redakčný tím:
prof. PhDr. Miron Zelina, DrSc.,
e-mail: zelina@fedu.uniba.sk

Dušan Mikolaj,
e-mail: dusanmikolaj@gmail.com
Mgr. Milan Soukup,
e-mail: mgr.milan.soukup@gmail.com
Mgr. Tomáš Mikolaj,
e-mail: mykolight@gmail.com

Design:
Branislav Malík, ARTWORK
Nevyžiadané rukopisy nevraciam.

Redakcia si vyhradzuje právo upraviť titulok príspevku a vykonať v rukopise potrebné stylistické, jazykové a ďalšie úpravy, ako aj rozhodnúť o jeho nezariadení.

Redakcia sa nemusí stotožňovať s obsahom príspevkov.

Forma zverejnenia:
internetová stránka vzdelávacieho portálu
ŠIOV: <http://distančne.vzdelavanie.siov.sk/mod/folder/view.php?id=25>.

Stav školských knižníc za rok 2013

SPRÁVA

Školské knižnice slúžia na informačné a dokumentové zabezpečenie výchovno-vzdelávacej činnosti. Utváraním knižničného fondu v súlade s profilom školy, poskytovaním základných a špeciálnych knižnično-informačných služieb, podporovaním celoživotného vzdelávania a sebazvedávania najmä pedagogických zamestnancov, odborných zamestnancov a žiakov, organizovaním vzdelávacích a kultúrno-spoločenských podujatí skvalitňujú vzdelávanie v školách, rozvíjajú informačné schopnosti, zručnosti a návyky svojich používateľov a podporujú rozvíjanie čitateľskej gramotnosti žiakov. Školské knižnice zároveň poskytujú priestor na efektívne využitie voľného času pre všetkých členov školskej komunity. Sprístupňovanie knižnično-informačných služieb rešpektuje Všeobecnú deklaráciu ľudských práv OSN.

Školské knižnice sú na miestnej úrovni súčasťou základných škôl (ďalej len „ZŠ“) alebo stredných škôl (ďalej len „SŠ“), na celoslovenskej úrovni sú súčasťou knižničného systému Slovenskej republiky.

1. Právne predpisy platné pre školské knižnice

Postavenie a úlohy školských knižníc, ich zriaďovanie, poskytovanie knižnično-informačných služieb používateľom upravuje zákon č. 183/2000 Z. z. o knižniciach, o doplnení zákona SNR č. 27/1987 Zb. o štátnej pamiatkovej starostlivosti a o zmene a doplnení zákona č. 68/1997 Z. z. o Matici slovenskej v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o knižniciach“).

Evidenciu knižničných dokumentov upravuje vyhláška Ministerstva kultúry SR č. 421/2003 Z. z., ktorou sa ustanovujú podrobnosti o spôsobe vedenia odbornej evidencie, vyradovaní a revízií knižničného fondu v knižniciach (ďalej len „ministerstvo kultúry“).

Zlučovanie školských knižníc a obecných knižníc upravuje usmernenie Ministerstva kultúry SR č. MK-1790/2004 o zlučovaní školských a obecných knižníc.

Odporúčania pre činnosť školských knižníc obsahuje metodický materiál *Model školskej knižnice*, ktorý bol schválený Ministerstvom školstva SR roku 2004.

2. Analýza stavu školských knižníc za rok 2013

Základným východiskovým materiálom na spracovanie analýzy stavu školských knižníc boli štatistické údaje, ktoré uviedli školské knižnice vo výkaze o školskej a akademickej knižnici za rok 2013 Škol (MŠVVŠ SR) 10-01 (ďalej len „výkaz“) a ktoré spracovalo Centrum vedecko-technických informácií SR v Bratislave (ďalej len „CVTI SR“) v spolupráci s CVTI SR – Školským výpočtovým strediskom v Banskej Bystrici. Zber štatistických údajov a ich schválenie vykonali odbory školstva príslušných okresných úradov v sídle kraja. Doplnujúcim

Tab. 1: Počet škôl a školských knižníc

Ukazovateľ	2012	2013	Nárast/pokles (%)
Počet škôl	3 321	3 301	-0,61
Počet škôl so šk. knižnicami	1 812	1 759	-2,93
- z toho integrované s verejnou knižnicou	57	61	+7,02

Tab. 2: Počet škôl a školských knižníc v školskom roku 2013/2014

Ukazovateľ	Počet ZŠ a SŠ	Počet školských knižníc	%
Okresný úrad Bratislava	305	150	49,18
Okresný úrad Trenčín	280	185	66,07
Okresný úrad Trnava	344	215	62,50
Okresný úrad Nitra	436	203	46,55
Okresný úrad Žilina	407	236	57,99
Okresný úrad Banská Bystrica	427	192	44,96
Okresný úrad Prešov	624	343	54,96
Okresný úrad Košice	478	235	49,16
Spolu SR	3 301	1 759	53,28

materiálom analýzy boli právne normy, metodické odporúčania, interné správy a 647 odborných konzultácií metodického centra pre školské knižnice, ktoré je súčasťou úseku metodiky a rozvoja knižničného systému Slovenskej pedagogickej knižnice (ďalej len „metodické centrum pre školské knižnice“), informácie z webového portálu InfoLib, príspevky z printových a elektronických médií, riadené telefonické rozhovory so školskými knihovníkmi, vyžiadané písomné informácie z vybraných školských knižníc a vyžiadané informácie z regionálnych knižníc, ktoré poskytujú metodickú pomoc školským knižniciam.

2.1 Počet škôl a školských knižníc

Podľa celkového súmáru štatistického zisťovania bolo k 31. decembru 2013 evidovaných 1 759 školských knižníc, ktoré boli zriadené v súlade so zákonom o knižniciach a ktoré boli súčasťou 1 759 ZŠ a SŠ (tab. 1). Po tretíkrát sa uskutočnil adresný zber štatistických údajov o školských knižniciach, a to na základe webového registra, ktorý bol vytvorený z identifikačných údajov o školských knižniciach, ktoré systematicky vedie metodické centrum pre školské knižnice v Adresári školských knižníc v SR. Do webového registra mali prístup len tie

Z celkového počtu 3 301 ZŠ a SŠ evidovaných v sieti škôl a školských zariadení ministerstva školstva v školskom roku 2013/2014 nemalo zriadenú školskú knižnicu 1 542 škôl. Uvedené školy využívali na informačné a dokumentové zabezpečenie výchovno-vzdelávacieho procesu kabinetné zbierky kníh, prípadne si zapožičiavali informačné zdroje z verejných knižníc. V tab. 2 je zobrazený počet škôl a školských knižníc v školskom roku 2013/2014 v jednotlivých krajoch SR.

2.2 Knižničný fond

K 31. decembru 2013 školské knižnice evidovali 6 445 485 knižničných jednotiek (tab. 3). Po prepočítaní uvedeného počtu knižničných jednotiek s počtom školských knižníc pripadlo na jednu školskú knižnicu približne 3 664 knižničných jednotiek, čo je o 101 knižničných jednotiek viac ako roku 2012.

Počet knižničných jednotiek po prepočítaní s celkovým počtom registrovaných používateľov a potenciálnych používateľov vyzeral takto: na jedného registrovaného používateľa pripadlo približne 21 zväzkov, na jedného potenciálneho používateľa 12 zväzkov, na jedného registrovaného používateľa z radov žiakov

jednotiek, čo je oproti roku 2012 nárast približne o 4%.

Na základe súmáru uvedených štatistických údajov bolo zistené, že z celkového počtu 1 759 školských knižníc malo k 31. decembru 2013 už 448 školských knižníc spracovaný celý knižničný fond automatizovaným spôsobom.

2.3 Počet používateľov

Na základe štatistických informácií (tab. 4) bolo zistené, že počet registrovaných používateľov tvoril 58% z celkového počtu potenciálnych používateľov. V porovnaní s rokom 2012 je to nárast o 1%. Percento registrovaných používateľov z radov žiakov predstavovalo takisto 58%. Oproti predchádzajúcemu roku je to rovnaký nárast. Z celkového počtu 1 759 školských knižníc vykázalo rovnaký počet registrovaných i potenciálnych používateľov 486 školských knižníc. To znamená, že všetci členovia školskej komunity využívali knižnično-informačné služby, ktoré im poskytovala ich školská knižnica. Najväčší percentuálny podiel registrovaných používateľov z radov pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov z celkového počtu potenciálnych používateľov mali školské knižnice v špeciálnych školách (77,57 %).

Tab. 4: Používatelia školských knižníc

Ukazovateľ	2012	2013	Nárast/pokles (%)
Registrovaní používatelia	307 288	306 594	-0,23
- z toho žiaci	267 260	267 227	-0,02
Potenciálni používatelia	536 656	527 581	-1,70
- z toho žiaci	466 065	459 336	-1,45

približne 24 zväzkov a na jedného potenciálneho používateľa z radov žiakov 14 zväzkov.

Počet titulov dochádzajúcich periodík po prepočítaní na jednu školskú knižnicu predstavoval približne osem titulov. V porovnaní s rokom 2012 je to nárast približne o jeden titul.

Školské knižnice dopĺňali knižničné fondy formou nákupu, daru, výmeny, bezodplatného prevodu, náhrady za stratený dokument, atď.

Ročný prírastok po prepočítaní na jedného registrovaného používateľa bol 0,51 titulu. Oproti roku 2012 sa nepatrne zvýšil, a to konkrétne o 0,10 titulu.

Ročný prírastok knižničných jednotiek sa roku 2013 zvýšil aj prostredníctvom rozvojového projektu *Elektronizácia a revitalizácia školských knižníc*, na ktorý ministerstvo školstva vyčlenilo finančné prostriedky vo výške 50 000 €. Na základe vyžiadanej informácií metodickým centrom pre školské knižnice od 18 podporených školských knižníc v rámci uvedeného rozvojového projektu bolo zistené, že školské knižnice zakúpili 2 663 knižničných jednotiek (kníh a výučbových titulov) v printovej a digitálnej forme (CD-ROM, DVD-ROM) v celkovej sume 22 395,46 €.

Ďalším významným zdrojom financovania nákupu knižničných jednotiek boli finančné prostriedky zo štrukturálnych fondov Európskej únie. Napríklad v rámci operačného programu Vzdelávanie sedem školských knižníc získalo na oživenie akvizicnej činnosti až 206 618 €.

Školské knižnice vyradili zo svojich knižničných fondov 91 926 knižničných jednotiek, a to najmä pre ich duplicitu, obsahovú zastaranosť alebo fyzické poškodenie.

Počet knižničných jednotiek spracovaných automatizovane tvoril približne 27% z celkového počtu evidovaných knižničných

O niečo menej mali školské knižnice v ZŠ (73,27%) a najmenej mali školské knižnice v SŠ (63,83%). Najväčší percentuálny podiel registrovaných používateľov z radov žiakov z celkového počtu potenciálnych používateľov mali školské knižnice v ZŠ (63,10%). Druhé v poradí skončili školské knižnice v špeciálnych školách (58,52%) a tretie školské knižnice v SŠ (48,85%). Tieto štatistické údaje boli získané na základe spracovaných súhrnných výkazov uvedených druhov škôl.

2.4 Výpožičky

Na základe tabuľkového spracovania štatistických údajov o počte poskytnutých výpožičiek (tab. 5) a po prepočítaní celkového počtu výpožičiek na jedného registrovaného používateľa, ktorý bol 4,35 výpožičiek, možno skonštatovať, že tento výsledok sa oproti roku 2012 zvýšil o 0,52 výpožičiek.

Po prepočítaní výpožičiek odbornej literatúry a krásnej literatúry s počtom registrovaných používateľov z radov žiakov pripadli na jedného žiaka 3 výpožičky. V tomto prípade sa zvýšil počet výpožičiek o 0,26 výpožičky.

Na základe spracovaných súhrnných výkazov uvedených druhov škôl bolo zistené, že rovnaký počet výpožičiek odbornej literatúry a krásnej literatúry na jedného registrovaného žiaka v porovnaní s celkovým počtom registrovaných používateľov bol dosiahnutý v školských knižniciach ZŠ (3 výpožičky). O niečo menší počet výpožičiek na jedného registrovaného žiaka, ako je uvedený priemer, vykázali školské knižnice SŠ (2,69 výpožičiek). Najmenší počet výpožičiek pripadol na jedného registrovaného žiaka v školských knižniciach špeciálnych škôl (1,79 výpožičiek).

Celková plocha školských knižníc sa oproti roku 2012 zmenila minimálne, je len o 244 m² väčšia. Po prepočítaní celkovej plochy

Tab. 3: Knižničný fond

Ukazovateľ	2012	2013	Nárast/pokles (%)
Knižničné jednotky spolu	6 456 457	6 445 485	-0,17
- z toho knihy a zväzky	6 354 495	6 321 956	-0,52
audiovizuálne a elektronické dokumenty	68 085	60 593	-11,01
iné špeciálne dokumenty	33 877	62 936	+85,77
Počet titulov dochádzajúcich periodík	11 990	13 209	+10,16
Ročný prírastok knižničných jednotiek	125 023	172 041	+37,60
Úbytky knižničných jednotiek	117 106	91 926	-21,50
Knižničné jednotky spracované automatizovane celkovo	1 462 875	1 727 015	+18,05

Ten robí to a ten zas toto

Už ste si stihli vyrozprávať dovolenkové zážitky? Patrí to k atmosfére prvých septembrových dní. Oživiť si, čo už je síce za nami, ale

hlboko v nás. Na pekné veci treba spomínať, s nimi je život krajší.

Ach, život! Veličina, ktorá sa s rokmi zväčšuje a zmenšuje zároveň. Aký paradox! Človek si v jeho zabehnutom kolobehu akosi nechce pripustiť, že rôčky pribúdajú a my sa meníme. Z detí, ktoré sme vlastnými rukami formovali na ľudský obraz, z tých detí sú odrazu otcovia a mamy.

Všetko toto som mala pred očami jednu augustovú sobotu. Keď ma predsa dať mojej 8. A prišiel pozvať na stretnutie s triedou, samozrejme, že som sa potešila. No zároveň ma ovládol pocit neistoty. Bože, budem tých mojich nezbedníkov po osemnástich rokoch poznať? Ešteže existuje taký vynález, akým je fotografia. Pozerám sa na vsmiate detské tváre a ku každej priraďujem meno. Len či ich budem poznať aj naživo, opäť sa strachujem.

Obávala som sa zbytočne. Iba Michala som nepoznala. Aj keď sa výrazne zmenil, iskra v oku a príjemný hlas neklamali, bol to on. Po zvítaní a viacerých otázkach (Si to ty?) sa pousádzame a na rad prichádza predstavenie. Pekne podľa abecedy, ako v škole. A tak sa dozvieme, kto sa oženil, vydal, kto sa dokonca aj rozviedol a kto žije len tak, bez papierov. Počujeme, kto čo vyštudoval a kde kto pracuje. Prezeráme albumy, hodnotíme, lichotíme. Celá je po tebe, ešte aj jamku na brade má rovnakú, a tie ústočká, no hotový tatino, to neodtajíš. Ja sa po premlčaní konečne dozviem, kto vyvrátil diery do podlahy, kto rozbil okno, ba aj to, že tuju v školskom parku nepodpíli mali Rómovia, ale moja trieda.

Pokúšam sa hodnotiť, kto z nich to v živote najďalej dotiahol. Keby som to brala geograficky, tak jednoznačne Michal; prišiel až zo severu Čiech. Odmalička ho zaujímali autá, ako inak, pán inžinier s nimi obchoduje a práca ho nesmierne baví. Rovnako spokojný je Edo. Ten chalan svojimi komentármi liezol učiteľom poriadne na nervy. Všímam si, že ani keď dospel, nevyrástol z toho. Na všetko má poruke vtipnú poznámku, čo zas náš predseda nenechá len tak a pripojí svoju obľúbenú, že z prázdneho duba len sova vyletí. Edo sa vyučil za auto-mechanika. Aby sa naštartoval, na kamióny brázdil celú Európu. Zakladá si rodinu, stavia dom, potrebuje peniažky. Daniel a Peter s rovnakou profesiou zostali pri remese. Robili nejaký rok v zahraničí, voľačo si našetrili a už stoja na vlastných nohách. Pánom podnikateľom sa darí a sú na seba aj patrične pyšní. Igor je lekár. Na stretnutí pricestoval z Bma, kde si buduje kariéru úspešného urológa. Keď hovoril o svojej práci ako o najkrajšom lekárskom odbore, všetkým nám bolo jasné, že je maximálne spokojný. A ja, ako ho poznám, som presvedčená, že z neho vyrastie lekárska kapacita. Má za sebou dve atestácie, a to už stihol aj dve roztomilé detičky. Kdo umí, ten umí, ako za riekou Moravou hovorila. S výrazným imidžom bankárky sa nám predstavila Zuzana. Vyštudovaná eko-

(pokračovanie na strane 10)

Podujatie Hovorme o jedle by malo žiakom základných škôl priblížiť aj základné poznatky o chove hospodárskych zvierat. Snímka je z tradičnej Súťaže o mlieku, každoročne organizovanej pre žiakov stredných odborných škôl. Foto Ján SÚKUP

Hovorme o jedle

Vyvolávať a podporovať spoluprácu a aktívnu účasť detí, mládeže a dospelých pri budovaní spôsobilosti na vhodný výber potravín a zdravého životného štýlu si kladie za cieľ súťažno-vzdelávací aktivita *Hovorme o jedle*, ktorej druhý ročník pod záštitou Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR a Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR pripravuje Slovenská poľnohospodárska a potravinárska komora (SPPK) a jej organizačný partner Centrum rozvoja znalostí o potravinách. Hlavnou cieľovou skupinou súťaže, ktorej odbornými garantmi sú Štátna veterinárna a potravinová správa SR, Úrad verejného zdravotníctva SR a Národné poľnohospodárske a potravinárske centrum – Výskumný ústav potravinársky, sú deti a učelia

všetkých základných škôl so sídlom v Slovenskej republike. Partnermi podujatia sú aj viaceré potravinárske profesijné zväzy a združenia a potravinárske a poľnohospodárske podniky, ktoré sú členmi SPPK. Na každý deň v týždni od 13. do 17. októbra 2014 budú vyhlásené dve denné témy. Úlohou žiakov a učiteľov základných škôl bude vymyslieť a zrealizovať v rámci školy rôzne aktivity na stanovené témy a následne z ich realizácie pripravíť a zaslať na hodnotenie súťažný príspevok v predpísanej forme. Jednotlivé školy sa budú môcť zapojiť do súťaže v rámci každej vyhlásenej dennej témy, pričom každá téma bude hodnotená samostatne. Škola musí svoju účasť v súťaži potvrdiť registráciou, ktorá sa otvorila 15. septembra a potrvá do 12. októbra 2014.

Školy, ktoré sa zapoja do súťaže, budú bojovať o finančné poukazy v hodnote 330 eur na nákup vecných cien podľa vlastného výberu, ktoré poslúžia škole na ďalšie vzdelávanie o potravinách a výžive. Udeľovať sa bude aj špeciálna cena vo forme surovín z hydiny na prípravu obedu pre celú školu. Súťažné príspevky ďalej poslúžia na inšpiráciu k vzdelávaniu o potravinách a výžive aj iným žiakom a učiteľom a budú dobrým príkladom na nasledovanie aj pre ostatné základné školy na Slovensku.

Na podporu aktivít počas týždňa *Hovorme o jedle* budú pre školy pripravené a na internete voľne dostupné pracovné listy, prezentácie, krátke popisy, odkazy a iné informácie, ktoré budú užitočným

(pokračovanie na strane 10)

Ponuka výrobkov a služieb župných odborných škôl

Hľadáte unikátny darček z ocele či zo železa, potrebujete skriňu, stôl či novú knižnicu? Možnože netreba hneď bežať do obchodného reťazca. Čo tak si ich zakúpiť, a zarozumnú cenu, priamo zo školy? Žilinská župa prichádza s katalógom výrobkov a služieb stredných odborných škôl (SOŠ) vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti, v ktorom možno nájsť širokú paletu predmetov.

Talent oravských študentov v katalógu zastupuje SOŠ lesnícka v Tvrdošine a Spojená škola v Nižnej. V tvrdošinskej škole pracujú prevažne s oceľou a v jej ponuke možno nájsť rôzne svietniky, stojany, vešiaky či kozubové náradie. V rámci služieb sa zameriavajú na rekvalifikačné služby v oblasti obsluhy a údržby motorových píl, krovínorezov, hydromanipulátorov či traktorov. Vďaka kurzom zväračskej školy tu možno získať zväračský certifikát. Spojená škola v Nižnej ponúka množstvo dekoratívno-úžitkových predmetov z dreva, no nechýba ani vybavenie do kancelárií či bytov, ako napríklad skri-

ne, zásuvné kontajnery, katedry či stoly na počítač.

Ani turčianski stredoškólači nezaostávajú za svojimi kolegami z Oravy a aj v ponuke SOŠ v Turanoch sa nachádzajú šatníkové skrine, stoly, komody, posteľe, nábytok do obývačky a vybavenie do tried a kancelárií. Pre najmenších tu možno nájsť drevené preliezky, ohrádky, veľký drevený rušeň či loď. Škola vyrába tiež záhradné prístrešky, altánky, lavice a odpočívadlá. Spojená škola v Martine sa okrem iného orientuje na výrobu tradičných výrobkov, a tak medzi ponúkanými predmetmi nechýba kolovrátok, luskáč na orechy, drevená valaška alebo mosadzný gong.

Aj na Kysuciach vyrastá množstvo mladých a talentovaných remeselníkov. Presvedčiť sa o tom možno pri výrobkoch SOŠ strojníckej v Kysuckom Novom Meste, ktorá vychováva umeleckých kováčov. Budúci majstri „čierneho remesla“ vyrábajú svietniky, stojany na víno a iné dekoratívne predmety zo železa, ktoré ponúkajú v katalógu. Drevené výrobky predáva

SOŠ drevárska a stavebná v Krásne nad Kysucou. Okrem podnožíek a drevených pomôcok do kuchyne škola sprostredkovať i murárske, stolárske, tesárske, maliarske a natieračské a čalúnnické služby.

Liptovskohrádocká SOŠ drevárska sa tiež môže popýšiť pestrou ponukou výrobkov, ktoré zhotovujú individuálne podľa požiadaviek zákazníka. V SOŠ polytechnickej v Ružomberku za záujemcom vymenia pneumatiky na aute, olej a zdiagnošujú celé vozidlo. Spojená škola v Ružomberku a Hotelová akadémia v Liptovskom Mikuláši poskytujú cateringové a gastronomické služby, no okrem toho pečú pre svojich zákazníkov torty, zákusky a slané pečivo.

Podobné gastronomické služby súvisiace so zabezpečením občerstvenia na rôznych recepciách, oslavách a školeniach vám na hornom Považí zabezpečí Hotelová akadémia na Hlinskej ul. v Žiline. Navyše rozšírila ponuku o zabezpečenie barmanských, baristických a somelierskych kurzov. Spojená škola v Bytčici ponúka fotografické, kadevnícke a kozmetické služby. Inštalatárske, montážne a opravárske práce zase zabezpečuje Spojená škola na Rosinskej ceste v Žiline.

Kompletnú ponuku výrobkov a služieb s kontaktmi na školy nájdete na webovom sídle ŽSK v sekcii *Náš kraj*.

Mgr. Hana SAHUČIKOVÁ,
hovorkyňa ŽSK

Zamestnávateľa potrebujú odborne vzdelaných stredoškólačkov

Strana 10

O úspech vo výchove a vzdelávaní sa musíme dobre starať

Rozhovor s Mgr. Zuzanou Sedláčkovou, riaditeľkou Základnej školy Slobodného slovenského vysielateľa v Banskej Bystrici

Strany 11 a 12

Učitelia a ich úloha v odboji

Výročie SNP a školstvo

Strana 13

Keď má na vyučovaní hlavné slovo študent

Strany 14 a 15

Knihy o kraji a regióne

Strany 14 a 15

O úspech vo výchove a vzdelávaní sa musíme dobre starať

Základná škola Slobodného slovenského vysielacza v Banskej Bystrici nemá o prominentné návštevy v posledných rokoch núdzu. Po ministroch Milanovi Ftáčnikovi a Eugenovi Jurzycovi, stretnutí riaditeľky školy s Dušanom Čaplovičom otvoril nový školský rok priamo na jej pôde aj Peter Pellegrini, ktorý sa hrdo hlási k tomu, že bol žiakom tejto školy. Nie je to náhoda – dobré školy sú vždy v centre záujmu. A táto banskobystrická patrí k slovenskej špičke. O práci školy, ale aj osobných cestách k dobrým výsledkom sme sa pozhovárali s riaditeľkou školy Mgr. Zuzanou Sedláčkovou.

Aká bola vaša cesta k školstvu, akými chodničkami ste sa k nemu dostali?

Pochádzam z učiteľskej rodiny. Moja mama bola učiteľkou v materskej škole a tá mi dala základy vzťahu k múdrosti, otec bol zas riaditeľom základnej školy, na ktorú som aj chodila. Keď som bola malá, chcela som byť detskou lekárkou alebo učiteľkou. Splnilo sa mi to druhé želanie. Zrejme rozhodlo, že ma ovplyvnilo povolanie rodičov. Takže učiteľská dráha je mojím osudom.

Kam ste chodili do škôl, akých ste mali učiteľov?

Základnú školu, kde bol, ako som spomínala, riaditeľom otec, som navštevovala v Príbovcích pri Martine. A mala som tam veľmi dobrých učiteľov. Na strednú školu, presnejšie strednú ekonomickú, dnes obchodnú akadémiu, som chodila do osem kilometrov vzdialeného Martina. K učiteľstvu ma to však ťahalo ďalej. Ako jediná z celej školy som maturovala z matematiky a na vysokoškolské štúdium som sa prihlásila do Banskej Bystrice, kde som vyštudovala práve matematiku a geografiu.

Pamätáte sa ešte na niektorých svojich pedagógoch?

Na strednej škole som mala triednu profesorku, ktorá nemala rada ľavákov – a ja som ľaváčka, takže sme si trochu „nesadli“. V polovici štúdia odišla do dôchodku a dostali sme pani profesorku Pfeilmaierovú. Bola perfektná, výborná odborne i starostlivá triedna, a často na ňu vo veľmi dobrom spomínam. Na vysokej škole bola našou krúžkovou vedúcou pani docentka Katarína Čižmárová, ktorá dodnes pôsobí na Katedre geografie a geológie Fakulty prírodných vied Univerzity Mateja Bela a zároveň je viceprimátorkou mesta Banskej Bystrice. Mali sme s ňou veľmi dobrú spoluprácu a na svoje vysokoškolské študentské časy rada spomínam.

Dnes ste riaditeľkou školy. Aké je to v tejto funkcii?

Je to, samozrejme, ťažké, ale keby som túto prácu nemala rada, nerobila by som ju. Na našu školu som prišla tesne pred revolúciu roku 1989. Spočiatku som učila zemepis, neskôr som osem rokov robila výchovnú poradkyňu a pol roka som bola zástupkyňou riaditeľa školy. Od prvého januára 2006 som riaditeľkou, vo funkcii som teda deviaty rok. Začiatky boli ťažké. Škola sídlila v dvoch budovách, ale pre reštitúcie sme o jednu prišli. Istý čas bola polovica našej školy v podnájme na Bakosovej ulici a do našich bývalých priestorov presídlila cirkevná škola. Tam sme chodili na obedy. Pôsobili sme v troch budovách a bolo dosť náročné koordinovať bezproblémový chod školy. Napokon sme o pomoc požiadali mesto a s pomocou vtedajšieho primátora Ivana Saktora sa nám podarilo zámenou budov dostať do priestorov, v ktorých sídlime dodnes. Tu máme vlastnú kuchyňu, vlastnú telocvičňu, ihrisko, sme si sami sebe pánmi a do svojej jedálne môžeme chodiť aj v papučkách, čo predtým nikdy nebolo.

Čo vás dnes pri vašej práci najviac trápi, s čím máte najväčšie problémy?

Samozrejme, na prvom mieste sú financie. Radi by sme ešte zrealizovali niektoré veci, na ktoré, žiaľ, nemáme finančné prostriedky. Naša budova patrí pod správu krajského pamiatkového úradu. Je to krásna historická budova, ktorá má veľké podkrovné priestory. V spolupráci s rodičmi a našimi zamestnancami sme ich vyčistili, ale potrebovali by sme finančné prostriedky, aby sme v nich mohli urobiť ateliéry, kluby, špeciálne učebne... Tým by sme našu školu ešte priblížili modelu modernej školy dvadsiateho prvého storočia.

Trápi ma aj byrokracia, ktorá v našom školstve prekvitá, a učители tak nemajú dostatok času na to, aby sa zmysluplne venovali žiakom. A nie som spokojná ani s postavením učiteľa v dnešnej spoločnosti.

O vašu školu je medzi rodičmi a žiakmi veľký záujem...

Áno, sme školou, na ktorú sa robia – v spolupráci s Výskumným ústavom detskej psychológie a patopsychológie v Bratislave a Centrom pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie v Banskej Bystrici – talentové skúšky, a dlhodobo si na verejnosti držíme veľmi dobré meno. Robíme výber detí, ktoré sú špecificky intelektovo nadané na cudzie jazyky. Ročne sa nám hlási do prvého ročníka sto až stopäťdesiat detí z Banskej Bystrice a okolia, pričom otvárame iba dve triedy, môžeme teda prijať iba malú časť záujemcov. V tomto roku sme mimoriadne otvorili tri triedy, lebo vlni nám končili tri triedy deviateho ročníka. Nevyberáme deti z celého populačného ročníka Banskej Bystrice, ako občas mylne rezonuje na verejnosti.

Koľko žiakov máte v škole v súčasnosti?
Momentálne našu školu navštevuje štyridsaťosemdesiat žiakov, ich počet osciluje vždy okolo päťstovky.

Čím je vaša škola jedinečná, čím najviac láka záujemcov?

Myslím, že je to kvalitou a orientáciou vzdelávacieho programu. Deti, ktoré sa cez talentové skúšky dostanú k nám do školy, sú zvyčajne okrem jazykov nadané aj na mnohé iné predmety. Sú dobré v matematike, v slovenčine, v športoch, dosahujú výborné výsledky na celoslovenských súťažiach. Postrehla som, že v každej triede máme väčšiu skupinu žiakov, ktorí sú absolútne výborní, a tí dokážu so sebou „stiahnuť“ aj ostatných. Dôležitá je motivácia detí, a tie naše chcú, veľmi chcú dobre pracovať, lákajú ich nové veci, vedomosti. A to je podstatné. Naše deti sa chcú učiť, vzdelávať, aj preto sa nám s nimi dobre pracuje. Okrem toho mnohé majú veľkú podporu svojich rodičov.

V rámci reformy školstva si mohli školy rozšíriť vzdelávacie programy o špecifické predmety či témy. Využili ste túto príležitosť aj vo vašej škole?

Nové predmety sme veľmi nezaradovali, ale posilnili sme hodiny cudzích jazykov. Povinne učíme prvý cudzí jazyk už od prvého ročníka a druhý od piateho. Z nových predmetov sme zaviedli mediálnu a environmentálnu výchovu. Už druhý rok skúšame zaradenie tretieho cudzieho jazyka, a to ruského v siedmom ročníku. Chceme, aby žiaci získali aspoň základy a vedeli čítať azbuku.

Mnohí hovoria, že dnešné deti sú často arrogantné, zlé, že ich nič nezaujíma. Ako to vidíte vy – aké sú dnešné deti?

Dnešné deti sú vo všeobecnosti iné, ako tomu bolo v minulosti. Keď však spolupracuje so školou rodina a ťahajú za jeden povraz, potom sa dajú dobre zvládnuť aj dnešné deti. Samozrejme, sú medzi nimi sebavedomejšie, niekedy aj arrogantnejšie, mnohé chcú dominovať,

byť najlepšími, a tu, myslím si, zohráva veľmi veľkú rolu triedny učiteľ, ale aj iní vyučujúci. Dôležité je, aby učiteľ dokázal triedny kolektív spojiť, motivovať ho, realizovať spoločné aktivity. Je to ťažká práca, ale určite stojí za to.

Problémom mnohých škôl je, že absentuje alebo je minimalizovaná mimoškolská činnosť detí. Aká je situácia u vás, aká je vaša filozofia?

V našej škole každoročne ponúkame veľký počet krúžkov, z ktorých si môžu žiaci vybrať, a je o ne dosť veľký záujem. Našou filozofiou je zapojiť do krúžkov čo najväčší počet žiakov a rozšíriť ich obzor a talent. Naši žiaci majú bohaté záujmy i mimo školy, v čom ich podporujú aj rodičia. Niekedy dokonca vznikne problém, keď by sa aj chceli zapojiť do mimoškolských aktivít školy, ale už majú plný popoludňajší program. V tomto školskom roku chceme dať dôraz najmä na pohybové aktivity žiakov, pretože vidíme, že pohyb u našich detí absentuje a sú čoraz pohodlnejšie.

Cítite v práci so žiakmi aj vplyv sociálnych rozdielov medzi rodinami, z ktorých deti prichádzajú?

Zdá sa mi, že sociálne rozdiely detí sa dnes zvyšujú, ale v našej škole to nie veľmi cítiť. Rodičia majú veľký záujem, aby sa ich deti vzdelávali, a myslím si, že sú dostatočne múdri, keď vo svojom hodnotovom svete takto vysoko preferujú vzdelanosť.

Možno záujem rodičov o prácu školy, o výsledky svojich detí brať ako zásluhu vašej školy alebo máte „osvietených“ rodičov, ktorí chcú, aby ich deti mali dobré vzdelanie, a pocítujú to ako ich životnú výhodu do budúcnosti?

Rodičia dávajú deťom výchovu, hodnoty správania sa a konania a škola im dáva dobré vzdelanie. Myslím si, že naši učители dokážu deťom veľmi veľa pomôcť v tom, aby dosiahli dobré výsledky, a aby sa tak naplnilo aj želanie ich rodičov. Ale, samozrejme, v spolupráci s rodičmi. Mnohí z nich sú naši bývalí absolventi, takže sme si ich dobre vychovali. (Smiech.)

Aký je kolektív učiteľov vašej školy, ako sa vám ho darí zjednocovať v cieľoch a snaženiach?

Výborný. Cítim sa ako jedna rodina. Ja mám každý rok osobný pohovor s každým pedagogickým zamestnancom. Na všetkých si v priebehu roka nájdem pol hodinku, hodinku, aby sme sa pozhovárali, či chodí rád do práce, či má rád školu, deti, či je spokojný so svojím výkonom a čo by chcel dosiahnuť v nasledujúcom období. Môžem povedať, že sa mi nestalo, žeby čo len jeden povedal, že chodí do práce s nechutou. Keď treba pomôcť, robia všetci, keď sa zabávame, tak tiež všetci – pravdaže, mimo školy.

Máme takmer stopercentnú kvalifikovanosť vyučovania. V poslednom období sa nám trochu obmenil zbor, v súčasnosti je naša veková hladina v priemere okolo štyridsaťpäť rokov. V kolektíve máme aj mladých, aj starších kolegov a kolegyně.

Aký pracujete s novými, mladými učiteľmi v tíme?

Využívame klasický systém uvádzajúceho učiteľa, ktorý pomáha svojmu zverencovi, a zaužívanú filozofiu pre nových kolegov – na všetko sa treba pýtať a na všetko treba dostať odpoveď. Učíme ich tomu, aby sa nebáli zaujímať o čokoľvek, v čom nemajú jasno, čo potrebujú vedieť. Snažíme sa im vytvoriť atmosféru, aby sa v škole cítili dobre, len vtedy totiž budú môcť dobre pracovať s deťmi.

Presadzujete otvorenú diskusiu a atmosféru v práci?

Áno, som zástančíkou otvorenosti. Samozrejme, existujú mantinely taktnosti a slušnosti, ktoré nemožno prekročiť.

Podľa pravidelných prieskumov Inštitútu pre ekonomické a sociálne reformy INEKO ste jednou z najlepších škôl na Slovensku. Ste teda najlepšie?

INEKO zverejňuje rebríček kvality škôl už viac rokov a stále sa držíme na špike, v desiatke najlepších základných škôl na Slovensku. Takže niečo na tom asi bude...

(pokračovanie rozhovoru na strane 12)

Rozhovor s Zuzanou Sedláčkovou

ZUZANA SEDLÁČKOVÁ

Učiteľia a ich úloha v odboji

PÚTAVÁ VÝSTAVA

Pamätám si, že moja najlepšia pani učiteľka Mária Rybanová na prvom stupni niekedy začiatkom šesťdesiatych rokov mala v necelej päťdesiatke úplne biele vlasy. Až neskôr som sa dozvedel, že k takejto „ozdobe“ prišla z jedného dňa na druhý počas vojny – v momente, ako sa dozvedela, že jej manžel Rudolf Ryban zavraždili po potlačení Slovenského národného povstania (SNP) roku 1944 fašisti. Bol tiež učiteľom, v dedinke Šípkove, kde učil ešte pred vojnou svoju mamu. Zavraždili ho za to, že pomáhal partizánom. Bol jedným z vyše 700 učiteľov, ktorí položili svoj život v boji proti fašizmu. Aj jeho meno možno po tieto dni nájsť na tabuli hrdinov v Múzeu školstva a pedagogiky v Bratislave.

Po minulých dňoch tu otvorili výstavu s názvom *Slovenskí učiteľia v odboji a Slovenskom národnom povstaní*, ktorá širokej verejnosti predstavuje činnosť pedagógov počas tejto významnej etapy našich dejín. „Vitám každú popularizáciu takej významnej udalosti, akou bolo SNP. V rezorte školstva urobíme všetko pre to, aby každý žiak

tifašistických bojovníkov a s ďalšími inštitúciami.

Filozofia výstavy

Slovenské národné povstanie a protifašistický odboj zostáva aj po 70 rokoch jednou z kľúčových kapitol našej histórie. Slovensko sa vďaka nemu zaradilo medzi členov víťaznej koalície druhej svetovej vojny.

Výstava *Slovenskí učiteľia v odboji a Slovenskom národnom povstaní* mapuje školstvo, výchovu a vzdelávanie – jednu z oblastí života spoločnosti – tých čias. Školstvo, ako konečne v každom období, je predmetom štátneho záujmu, Slovenskú republiku z rokov 1939 – 1945 nevnímajú. Výchova a vzdelávanie v nej nadobudli prísne náboženský charakter sprevádzaný nacionalizmom a rasovými nariadeniami režimu. Spoza školských katedri boli vytlačení učiteľia českej národnosti a židovského pôvodu a ani učiteľia demokratického zmysľania to nemali jednoduché. V záujme historickej pravdy treba dodať, že Slovenská republika v rokoch 1939 – 1945 vytvárala podmienky na novú školskú výstavbu, na rozširovanie už existujúcej siete stredných škôl a vznik nových vysokých škôl.

Slovenské národné povstanie je jednou z najvýznamnejších udalostí v dejinách Slovenska. Našlo odozvu u väčšiny učiteľov, z ktorých mnohí sa do bojov aktívne zapojili so zbraňou v ruke alebo v bojovom zázemí. Povstalecký školský úrad s jadrom ľavicovo orientovaných učiteľov hneď na začiatku povstania naplnil svoju víziu spravodlivejšej školy jej poštátnením, čím pripravil pôdu na ďalšie kroky školského rezortu po roku 1945.

Výstava sa usiluje ukázať obraz školstva v tomto zložitom období a zároveň sa zdvihnúť odvahu učiteľov zapojiť sa do SNP s nádejou budovania lepšej budúcnosti, ktoré by mali pretrvávajúť ako inšpirácia pre dnešné i nasledujúce generácie.

Cieľom výstavy je pozdvihnúť povedomie o udalostiach odohrávajúcich sa v tomto období, a preto je koncipovaná tak, aby jej časti mohli putovať po múzeách a kultúrnych inštitúciách na Slovensku.

Školstvo na Slovensku za čias vojny

Na výstave možno nájsť okrem reálnej triedy základnej školy z čias SNP množstvo zaujímavých dokumentov a dobových a obrazových informácií na troch základných paneloch.

1. panel: Školstvo na Slovensku v rokoch 1939 – 1945

Štátna školská politika Slovenskej republiky rokov 1939 – 1945, vychádzajúca z ideológie Hlinkovej slovenskej ľudovej strany, realizovaná v praxi autoritatívne, bola založená na princípe náboženskosti, národnom a rasovom. Toto ponímanie určilo charakter i rámec, v ktorom sa školstvo vyvíjalo.

- 6. október 1938: Vychádza nariadenie o odchode učiteľov českej národnosti zo školských služieb (výnimka mohla byť udelená učiteľom, ktorí žili v zmiešanom manželstve alebo prijali slovenské občianstvo).
- 10. október 1938: Zriadené je Ministerstvo školstva a národnej osvety (MŠa-

Malý chlapec s čiapkou na hlave na fotografii z prvých dní Povstania je majster Juraj Sarvaš, ktorý aj sprevádzal návštevníkov vernisážou výstavy.

NO) v Bratislave, „najvyšší školský, kultúrno-osvetový a kultový správny úrad s pôsobnosťou pre všetky veci školskej a mimoškolskej výučby a výchovy“.

- 1. marec 1939: Na MŠaNO sa utvára nemecké oddelenie, spravujúce záležitosti menšinových nemeckých škôl na Slovensku.
- 11. júl 1939: Nariadenie o organizácii a správe jednotnej strednej školy s názvom gymnázium zjednotilo učebné plány na nižšom stupni (1. – 4. ročník), vytvorilo klasickú a reálnu vetvu na vyššom stupni (5. – 8. ročník) a zrušilo koedukáciu (spoločné vzdelávanie chlapcov a dievčat).
- júl 1939 – november 1940: Vychádzajú učebné plány a učebné osnovy pre ľudové a meštianske školy, pre stredné školy (gymnázia) a učiteľské akadémie. Ich poslaním bolo prehľbovať náboženskú výchovu a kresťanskú morálku žiakov a študentov, presadzovať v dejepise, zemepise a vo výchovných predmetoch (vlastiveda, občianska náuka a výchova, spoločenská výchova) ideológiu národného socializmu (oficiálnu ideológiu štátu).
- 25. júl 1939: Snem Slovenskej republiky zrušil zákon o zriadení Vysoké školy technickej Dr. M. R. Štefánika v Košiciach z roku 1937 a prijal nový zákon o Slovenskej vysokej škole technickej v Bratislave s odbormi inžinierske staviteľstvo, špeciálne náuky, lesnícke a poľnohospodárske inžinierstvo, chemicko-technologické inžinierstvo, strojná a elektrotechnické inžinierstvo a obchodné inžinierstvo.
- 28. september 1939: Bol prijatý zákon o úprave služobného pomeru vydatých učiteľov, ktorým boli prepúšťané zo školstva (prijatie zákona súviselo s mi-

2. panel: Školstvo v Slovenskom národnom povstaní

Počas SNP sa v školách povstaleckého územia nevyučovalo. Prevažná časť učiteľov, profesorov a školských pracovníkov, pokiaľ neboli mobilizovaní v armáde, sa aktívne zapojila do protifašistického odboja. Povstalecké Poverenie Slovenskej národnej rady (SNR) pre školstvo a národnú osvetu vydalo dokumenty, ktoré na dlhé desaťročia zásadne určili smerovanie a charakter slovenského školstva.

- 1. september 1944: Vzniklo povstalecké Poverenie SNR pre školstvo a národnú osvetu, post povereníka zastával Jozef Lettrich za občiansky blok a Alexander Bahurinský, neskôr Ondrej Pavlík a Ladislav Šimovič za komunistov.
- 6. september 1944: Povstalecká SNR prijala tri školské nariadenia: o poštátnení školstva na Slovensku, o úprave školstva a bohoslužobnej reči nemeckej a maďarskej národnostnej menšiny a o zrušení zákazu koedukácie v školách na Slovensku.
- 8. september 1944: Poverenie SNR pre školstvo a národnú osvetu vydalo obežník *Pracovná povinnosť zamestnancov školskej správy*, ktorým vyzvalo všetko učiteľstvo aktívne sa zapojiť do Povstania.
- koniec októbra 1944: Povstalecké Poverenie SNR pre školstvo a národnú osvetu vyplátilo učiteľom na povstaleckom území platy na tri mesiace vopred a ukončilo svoju činnosť.

3. panel: Školstvo na konci druhej svetovej vojny

Postupom frontovej línie na Slovensku v rokoch 1944 a 1945 sa už na mnohých miestach v školách začalo vyučovanie. Druhá svetová vojna spôsobila v školstve

Osobnosti školstva v Povstaní.

moriadnou situáciou učiteľov po odstúpení slovenského územia Maďarsku na základe Viedenskej arbitráže).

- 23. október 1939: Na Filozofickej fakulte v Bratislave bol zriadený Telovýchovný ústav pre vzdelávanie stredoškolských profesorov telesnej výchovy.
- 3. júl 1940: Bol prijatý zákon o Slovenskej univerzite v Bratislave (Universitas Slovaca Istropolitana), za prvej ČSR Univerzite Komenského, ktorým bola popri filozofickej, právnickej a lekárskej zriadená aj prírodovedecká fakulta a včlenená katolícka a evanjelická a. v. bohoslovecká fakulta.
- 26. november 1940: Bol prijatý zákon o ľudových školách, ustanovujúci právo zriaďovať ľudové školy výlučne cirkvi alebo obci (dovtedy mal toto právo i štát).
- 30. august 1940: Vydané bolo nariadenie o vylúčení židovských detí zo všetkých škôl okrem židovských ľudových škôl a tried.
- 4. október 1940: Vydané bolo nariadenie s mocou zákona o zriadení Vysoké obchodnej školy v Bratislave.
- 29. október 1940: Prijatý bol zákon o učiteľských akademiách (dovtedy učiteľské ústavy), ktorý predĺžil vzdelávanie zo štyroch na päť rokov a zrušil koedukáciu.
- 7. máj 1941: Prijatý bol zákon o Štátnom konzervatóriu (dovtedy Hudobná a dramatická akadémia pre Slovensko v Bratislave).

na Slovensku škody na školských budovách, zariadení a učebných pomôckach vo výške takmer 600 mil. vtedajšej československej meny, čo predstavovalo 20-ročné investície do slovenského školstva. Nová školská správa na oslobodenom území začala uskutočňovať zmeny v organizácii školstva, najmä však v zameraní a obsahu výchovy a vzdelávania, ktoré reflektovali porážku fašizmu Červenou armádou, ale aj silnejší vplyv komunistov na politické smerovanie štátu.

- január 1945: Čelný predstaviteľ SNR Vavro Šrobár bol poverený zmapovať stav školstva v mestách na oslobodenom území východného Slovenska.
- 24. február 1945: Za povereníka SNR pre školstvo a osvetu bol vymenovaný Ondrej Pavlík, ktorý položil základy nového školského úradu v Košiciach.
- 7. marec 1945: Povereník Ondrej Pavlík vydáva obežník *Výzva k slovenským učiteľom a profesorom*, ktorý apeluje na účasť na oslobodzovaní Československa.
- marec 1945: Na pôde poverenictva vznikli prvé školské dokumenty upravujúce základný smer výchovy a vzdelávania v nových spoločensko-politických podmienkach.
- apríl 1945: Vzniká expozitúra Poverenictva školstva a osvety v Bratislave.
- 11. apríl 1945: Za nového povereníka SNR pre školstvo a osvetu je vymenovaný Ladislav Novomeský.

Stranu pripravil Lubomír PAJTINKA
Foto a reprofoto autor

Verejná tabuľa na označenie školy z roku 1944.

a študent vedel, nielen kedy povstanie vypuklo, ale aj čo bolo jeho podstatou,“ uviedol minister školstva, vedy, výskumu a športu Peter Pellegrín.

Slávnostná vernisáž sa uskutočnila 25. augusta v priestoroch Múzea školstva a pedagogiky na Hállovej ulici v Petržalke. Otvorením sprevádzal okrem autorov výstavy Mgr. Michaely Gallusovej, PhDr. Vladimíra Michaličku, CSc., PhDr. Daniely Vaněkovej aj herec a pamätník začiatku SNP v Banskej Bystrici Mgr. art. Juraj Sarvaš. Pre verejnosť bude výstava otvorená do 13. novembra 2015.

Múzeum pripravilo k výstave aj publikáciu, ako aj vzdelávacie programy pre školy, sprievodné programy, prednášky, besedy a premietanie školských filmov zo 40. rokov 20. storočia. Výstava vznikla pod záštitou Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR a v spolupráci s Múzeom židovskej kultúry Slovenského národného múzea v Bratislave, Múzeom SNP v Banskej Bystrici, so Slovenským zväzom pro-

Žiaci skúmali dejiny svojich rodov

POZNAJ SVOJU MINULOSŤ

Najstarší slovenský pedagogický časopis Rodina a škola, ktorý vznikol pred 114 rokmi, zorganizoval už jedenásty rok medzinárodného projektu pre žiakov základných a stredných škôl s názvom *Poznaj svoju minulosť alebo Pátranie po predkoch*. Unikátny projekt si získal neobvykle veľkú popularitu na Slovensku aj za hranicami. Zaujal predovšetkým neobvyklou témou, ale aj tým, že pri skúmaní sa žiaci dozvedajú mnohé zaujímavé veci z dejín svojich predkov a objavujú novú dimenziu svojho života. Potvrďujú to ich práce i vyjadrenia v nich.

Základom spoločenstva vždy boli rodové väzby, rod a rodina, teda najbližší ľudia, s ktorými človek žil a ktorí boli základom jeho zrodu, aby sa on stal ich nasledovníkom a následne predkom ďalších generácií. Rodina a rod sú základom prežitia ľudstva. Bez rodiny, teda bez svojej matky, otca, starých, prastarých rodičov by sme neboli, nejestvovali. Naš osobný život sa síce začína našim narodením, ale to, ako vyzeráme, ako sa smeje, ako sa mračíme, aký je náš genofond, to je posolstvo našich predkov. Rodíme sa do sociokultúrneho prostredia, ekonomických podmienok, ktoré nám vytvárajú predpoklady na naše šance v živote. V tejto súvislosti je namieste otázka – treba nám poznať svoje korene? Poznáme ich? Čo vieme o svojich najbližších, svojich predkoch? Aká bola naša babička, ako žila, aké mala osudy jej cesta životom, čo mala rada, čo ju hnevilo? Aké bolo jej zdravie, jej myslenie, aké mala vzdelanie? Čo v živote robila, čo dokázala, čo vedela, kde všade počas života bola, akými jazykmi hovorila? Vieme niečo o týchto veciach alebo sa sústreďujeme len na seba a svoje prežívanie života a ostatné, najmä minulosť, je nám ukradnuté? Čím ďalej, tým viac si aj bežný človek uvedomuje, že naša identita sa začína pozna-

Vítazov 11. ročníka projektu ocenil v júni na slávnostnom odovzdávaní cien vtedajší minister školstva Dušan Čaplovič.

ním svojej histórie. Ukazuje sa, že úlohou školy je stále viac poskytovať žiakovi nielen vedomosti, ale aj kompetencie a najmä posilňovať jeho hodnotový svet vrátane toho, aby sa dokázal zorientovať v otázke vlastnej identity a hodnoty svojho občianstva. Projekt *Poznaj svoju minulosť* už deviaty rok pomáha žiakom základných a stredných škôl práve v týchto témach. Odborníci okrem iného konštatujú, že v slovenských rodinách dochádza v posledných rokoch ku generačnej kríze. Zhoršujú sa vzťahy a komunikácia medzi rodičmi a deťmi, starými rodičmi a vnúčatami, starými rodičmi a rodičmi. Stráca sa súdržnosť rodiny, chýbajú spoločné témy, pestovanie spoločných hodnôt. Deti, ale ani mnohí dospelí nemajú ukot-

venie v priestore ani čase, nepoznajú svoje miesto vo svete, hodnotu života, kultúry, seba samého. Táto komunikačná a etická kríza má za dôsledok zníženie celkovej kvality života v rodinách i v spoločnosti. Jedným z liekov na zlepšenie situácie je najšť pre všetkých silnú spoločnú tému, cestu k porozumeniu a pochopeniu medzi

mladšími a staršími a naopak, ale najšť aj cestu k svojim koreňom, k svojim predkom. Takouto témou je bezpochyby téma rodinnej histórie, pamäti rodiny, vystopovanie súvislostí medzi rodinnou históriou a históriou svojej obce, mesta, regiónu, štátu, dejinnými udalosťami vôbec. Liekom je prebudenie hrdosti na svojich predkov,

Výsledková listina 11. ročníka medzinárodného projektu Poznaj svoju minulosť alebo Pátranie po predkoch

Kategória Základné školy

1. miesto:	Linda Maninová, Základná škola, Škultétyho 2326/11, Topoľčany pedagóg: Mgr. Oľga Turečeková, Mgr. Mária Bezáčková
2. miesto:	Jana Sanetriková, Základná škola, Lipová 13, Spišská Nová Ves pedagóg: Mgr. Ingrid Macková
3. miesto:	Daniel Kiss, Základná škola, Zemné 846 pedagóg: PaedDr. Gertrúda Podvorená
4. miesto:	Andrea Geletová, Základná škola, Lipová 13, Spišská Nová Ves pedagóg: Mgr. Ingrid Macková
5. miesto:	Martina Husková, Základná škola, Škultétyho 2326/11, Topoľčany pedagóg: Mgr. Oľga Turečeková, Mgr. Mária Bezáčková
6. miesto:	Timon Lumír Fillo, Základná škola, Školská 17, Heľpa pedagóg: Mgr. Mária Bošefová
7. miesto:	Martin Košťál, Základná škola, Obchodná 7, Zohor pedagóg: Mgr. Mária Krížanová
8. miesto:	Jakub Valášek, Základná škola, Sekule 119 pedagóg: Eva Trajlinková
9. miesto:	Michal Durec, Základná škola nár. um. Ľudmily Podjavorinskej s materskou školou, Bzince pod Javorinou 346 pedagóg: Elena Laskovičová

Kategória Stredné školy

1. miesto:	Martin Lukáč, Gymnázium, Metodova 2, Bratislava pedagóg: Mgr. Denisa Plichtová
2. miesto:	Jana Žitňáková, Súkromná stredná odborná škola, Ul. 29. augusta, Poprad pedagóg: Mgr. Mária Cpinová
3. miesto:	Natália Šlesárová, Gymnázium, Varšavská cesta 1, Žilina pedagóg: PhDr. Alica Virdzeková
4. miesto:	Katarína Kováčiková, Gymnázium, Jesenského 2243, Kysucké Nové Mesto pedagóg: Mgr. Mária Macušová
5. miesto:	Gabriela Šeligová, Gymnázium, Varšavská cesta 1, Žilina pedagóg: PhDr. Alica Virdzeková
6. miesto:	Lukáš Wittlinger, Pedagogická a sociálna akadémia, Komenského 12, Lučenec pedagóg: Mgr. Eva Michútová, Mgr. Ľubica Čvikotová
7. miesto:	Filip Zrník, Gymnázium, Varšavská cesta 1, Žilina pedagóg: PhDr. Alica Virdzeková
8. miesto:	Zuzana Matiová, Gymnázium sv. košických mučeníkov, Čordákova 50, Košice pedagóg: PaedDr. Helena Čížmarová

Kategória Slovenské školy v zahraničí

1. miesto:	Branislav Fábry, Báčsky Petrovec, Vojvodina, Srbsko, v súčasnosti študent Strednej odbornej školy obchodu a služieb, Pelhřimovská 10, Dolný Kubín pedagóg: RNDr. Peter Ištván
2. miesto:	Ivona Zolnájová, Základná škola hrdinu Janka Čmelíka, Stará Pazova, Srbsko pedagóg: Jaroslav Miklovic
3. miesto:	Kristína Ikerová, Základná škola hrdinu Janka Čmelíka, Stará Pazova, Srbsko pedagóg: Jaroslav Miklovic

Keď má na vyučovaní hlavné slovo študent

MENTORING

Dnes už nie je medzi slovenskými učiteľmi ojedinelý názor, že žiak či študent má mať oveľa aktívnejšiu úlohu pri určovaní činností na vyučovacej hodine ako kedysi. Názor vychádza z predpokladu, že podnietiť v žiakovi záujem o danú tému je jednoduchšie, ak ho zvolené aktivity prirodzene zaujmajú. No dokázať zladíť nálady a návrhy dvoch tuctov detí či dospievajúcich môže byť niekedy nad ľudské sily. A platí, že predovšetkým učiteľ musí vedieť, čo chce na hodine robiť, aby si z nej žiaci niečo odniesli.

Existuje však typ vzdelávania, kde študent má naozaj výhradné slovo v otázke, čo sa na hodine bude diať. Možné je to vďaka tomu, že „študentom“ je samotný učiteľ a hodinou sa myslí jeho vyučovacia hodina. Tá pokračuje aj po zvonení – priamo v škole, v kaviarni, kdekoľvek – debatou s človekom, ktorý na hodine sedel v zadnej lavici. Reč je o osobnom rozvoji prostredníctvom mentoringu.

Mentorom nemôže byť každý

Jedným zo základných princípov úspešného mentoringu je, že mentor učiteľovi nehovorí, čo má presne robiť, ale posunie ho k sebareflexii, ktorá ho dovedie k nájdeniu

vlastnej cesty na riešenie daného problému. V anglicky hovoriacom svete sa niekedy pre rolu mentora používa pojem kritický priateľ, čo je celkom výstižné. Mentorom by mal byť učiteľ s veľkými skúsenosťami. Je potrebné tiež dodať, že výborný učiteľ nevyhnutne nemusí byť výborný mentor. Sú ľudia, ktorí majú na túto prácu dobré predpoklady – napríklad v podobe schopnosti vytvárať a udržiavať s mentorovaným vzťahy, ktoré napomáhajú vzájomnú dôveru a spoluprácu. Riaditeľ školy, ktorý premýšľa o mentoringu pre svojich (začínajúcich) učiteľov a chce na to využiť skúsenejších kolegov, by mal byť schopný odhadnúť, kto má na rolu mentora dobré vlastnosti a schopnosti. Inou alternatívou je využiť služby exter-

nej organizácie, ktoré mentoring ponúka. Na Slovensku tak bezplatne už tretí rok robí občianske združenie LEAF, v ktorom autor tohto článku pracuje. Program má názov *Individuálny rozvojový program učiteľa* a tu sú jeho základné princípy.

■ Zmapujte terén

Skôr než sa začne so samotným mentoringom v triede, použije sa on-line dotazník na zmapovanie situácie učiteľa. Dotazník vyplňajú žiaci aj mentor, ktorý učiteľa pozoroval niekoľko hodín. Ucelený obraz sa dotvorí po rozhovoroch s kolegami, riaditeľom či niektorými vybratými rodičmi žiakov.

■ Viete, aké sú vaše slabé a silné stránky?

Keď je dotazník vyplnený všetkými zaa-gažovanými, učiteľ a mentor sa stretnú. Počas stretnutia si prejdú výsledky a pomenujú učiteľove slabé a silné stránky. Takto akoby narysovali štartovaciu čiaru ich nasledovnej spoločnej cesty.

■ Vy sa rozhodnite, na čom pracovať

Na základe výsledkov dotazníka a rozhovoru s mentorom sa učiteľ rozhodne, čomu sa chce v programe venovať. Mentor má len poradný hlas. Spomeňte si na úvod článku: toto je program, kde o dianie rozhoduje ten, ktorý je vzdelávaný.

■ Pátranie skončené, čas začať niečo robiť

Keď už si učiteľ stanovil cieľ (napr. spestrí hodiny alebo zlepšit disciplínu), je načas začať pracovať na jeho dosiahnutí. Učiteľ si za pomoci mentora premyslí konkrétne aktivity, ktoré začne v triede skúšať najbližšie 2 – 3 týždne. Po uplynutí tohto času navštívi mentor pár učiteľových hodín a sleduje, k akým zmenám došlo. Po hodinách si s učiteľom sadne a poskytne mu spätnú väzbu, ako to vyzeralo zo zadnej lavice. Učiteľ predstaví svoju perspektívu a spolu sa dohodnú, ako ďalej. Či boli aktivity vhodné a treba v ich praktizovaní pokračovať, alebo niektoré treba zmeniť za iné, prípadne len pridať ďalšie. Opäť je na zodpovednosti učiteľa 2 – 3 týždne dohodnuté aktivity skúšať. Potom je opäť rad na mentorovi, aby navštívil hodiny učiteľa a dal mu spätnú väzbu. Toto sa deje niekoľko mesiacov. Ak sa učiteľovi podarí dosiahnuť vytýčený cieľ a vo veci nie je viac čo riešiť, sadnú si opäť s mentorom k výsledkom vstupného zmapovania a dohodnú si nový cieľ. Presnejšie, učiteľ sa rozhodne, či a na čo by sa chcel najbližšie zamerať.

■ Ako bolo na počiatku, nech je aj na konci

